

IGOR WAWRZYNIAK, JANUSZ WRONA, ADAM SUDYK

RYBACTWO JAKO WAŻNY ELEMENT ZRÓWNOWAŻONEJ DZIAŁALNOŚCI O CHARAKTERZE ROLNICZYM – ROZWÓJ RYBACTWA ŚRÓDLĄDOWEGO W POLSCE W KONTEKŚCIE OBOWIĄZUJĄCYCH I PROJEKTOWANYCH REGULACJI UE

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Departament Rybołówstwa, ul. Mokotowska 63, 00-533 Warszawa
e-mail: igor.wawrzyniak@minrol.gov.pl

Rybacko – definicja oraz klasyfikacja

Rybacko jest dziedziną gospodarki, której zdefiniowanie okazuje się stosunkowo trudne. Właściwie nie ma jednej, powszechnie uznanej definicji rybacka, a co gorsza nie tylko w języku potocznym, ale również w powszechnie obowiązujących aktach prawnych spotykamy się ze swoistym pomieszaniem pojęć (*vide* rybacko *versus* rybołówstwo). Niestety nie jest to tylko i wyłącznie kwestia jakże powszechnego zjawiska nieprawidłowego tłumaczenia angielskojęzycznych wersji aktów prawnych Unii Europejskiej, ale również tworzenia prawa od podstaw na gruncie krajowym.

W prezentacji wygłoszonej podczas konferencji odniesiono się do podstawowych aktów prawnych rangi ustawowej, dotyczących działalności rybackiej: Ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. *o rybackie śródlądowym* (Dz.U. z 2009 r. Nr 189, poz. 1471 t.j. z późn. zm.) oraz Ustawy z dnia 19 lutego 2004 r. *o rybołówstwie* (Dz.U. z 2004 r. Nr 62, poz. 574 z późn. zm.). Ponadto, wskazuje na nazewnictwo opisujące działalność rybacką przyjęte w Ustawie z dnia 4 września 1997 r. *o działach administracji rządowej* (Dz.U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437 t.j. z późn. zm.).

Przeprowadzono analizę nomenklatury używanej w prawie rybackim, w prawie i nauce o szkolnictwie wyższym oraz standardowych systemach klasyfikacji działalności stosowanych do określania przebiegu i opisu procesów gospodarczych, takich jak: Polska Klasyfikacja Działalności (PKD), Nomenklatura Działalności w UE (NACE) oraz Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Rodzajów Działalności (ISIC – system ONZ).

Wysunięto hipotezę, że w celu przybliżenia pojęcia rybacka lepiej sięgać po wzorce ugruntowane w prawie i nauce o szkolnictwie wyższym, w którym rybacko jest jedną z dyscyplin naukowych w dziedzinie nauk rolniczych niż po niektóre akty prawne regulujące wprost działalność rybacką. Porównując standardowe systemy klasyfikacji działalności wskazano, iż we wszystkich przytoczonych klasyfikacjach rybacko zostało umieszczone wśród działalności o charakterze rolniczym (sekcja A/ kod A – tabela 1).

Tabela 1. Porównanie standardowych systemów klasyfikacji działalności gospodarczej i stosowanej w nich nomenklatury PKD (Polska), NACE (UE) i ISIC (ONZ)

PKD 2007	Poziom (level)	NACE Rev. 2 (2008) kod (code)	ISIC Rev. 4 (2008) kod (code)	Opis (description)
Sekcja A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1	A	A	Agriculture, forestry and fishing (Rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo/rybactwo)
Dział 03 Rybactwo	2	03	03	Fishing and aquaculture (Rybołówstwo i akwakultura)
Grupa 03.1 Rybołówstwo	3	03.1	031	Fishing (Rybołówstwo)
Podklasa 03.11.Z Rybołówstwo w wodach morskich	4	03.11	0311	Marine fishing (Rybołówstwo morskie)
Podklasa 03.12.Z Rybołówstwo w wodach śródlądowych	4	03.12	0312	Freshwater fishing (Rybołówstwo śródlądowe)
Grupa 03.2 Chów i hodowla ryb oraz pozostałych organizmów wodnych	3	03.2	032	Aquaculture (Akwakultura)
Podklasa 03.21.Z Chów i hodowla ryb oraz pozostałych organizmów wodnych w wodach morskich	4	03.21	0321	Marine aquaculture (Akwakultura morska)
Podklasa 03.22.Z Chów i hodowla ryb oraz pozostałych organizmów wodnych w wodach śródlądowych	4	03.22	0322	Freshwater aquaculture (Akwakultura śródlądowa)

Przytoczone klasyfikacje zasadniczo dzielą rybactwo na rybołówstwo (w wodach morskich i śródlądowych) oraz akwakulturę – czyli chów i hodowlę ryb oraz pozostałych organizmów wodnych (w wodach morskich i śródlądowych). Zwrócono jednak uwagę na to, że dodatkowe opisy działu Rybactwo (kodu 03) wyłączają z tej działalności w ramach NACE (UE) i w związku z tym także w ramach PKD (Polska) – działalność wspomagającą wędkarstwo sportowe i rekreacyjne. Odrębne sklasyfikowanie wędkarstwa niesie ze sobą znaczące komplikacje, dotyczące trudności w dofinansowaniu w ramach Europejskiego Funduszu Rybackiego oraz natury podatkowej (brak preferencyjnych stawek podatku VAT).

Szczegółowo omówiono także różnice między rybactwem i rybołówstwem, zaznaczając, że rybactwo jest pojęciem zdecydowanie szerszym od rybołówstwa i obejmuje swym zakresem rybactwo morskie oraz śródlądowe, a w obu tych gałęziach rybactwa można wyróżnić m.in. rybołówstwo (połowy ryb), chów i hodowlę ryb (akwakulturę) oraz wiele innych podziałów funkcjonalnych. Pokuszono się także o autorską definicję rybactwa inspirowaną różnorodną literaturą z tej dziedziny oraz własnymi doświadczeniami, sprowadzającą się do stwierdzenia, że rybactwo to całokształt przedsięwzięć tworzących podstawy do wykorzystania i kształtowania żywych zasobów wód (ryb i innych organizmów wodnych), zarówno w środowisku naturalnym, jak i w urządzeniach technicznych.

Rozwój rybactwa śródlądowego w tym wędkarstwa w kontekście obowiązujących i projektowanych regulacji UE

Gospodarstwa rybackie, aby funkcjonować, rozwijać się i spełniać wymagania rynku, przyjmują bardzo różnorodne strategie rozwoju. Z tego względu operaty rybackie – swoiste plany gospodarki rybackiej określające zasady prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej – są odpowiednio dostosowywane, a znaczna część obwodów rybackich eksploatowana jest przede wszystkim wędkarsko. Potwierdzeniem zaistniałych przekształceń są dane wskazujące, że amatorskie połowy ryb pięciokrotnie przewyższają wielkość połowów profesjonalnych na śródlądziu. Ciągłej dywersyfikacji ulega także zakres prowadzonej działalności, szczególnie w związku ze wzrostem zainteresowania społeczeństwa turystyką i rekreacją wędkarską. Kierunek taki ściśle powiązany jest z koncepcją zrównoważonego rozwoju i wspierany jest przez obowiązujące w Polsce prawodawstwo.

Niemniej uprawnienie do dokonywania połowu ryb powiązane zostało z obowiązkiem prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej przez użytkownika rybackiego. Jednym z celów racjonalnej gospodarki rybackiej jest zachowanie zasobów ryb w równowadze biologicznej i na poziomie umożliwiającym gospodarcze korzystanie z nich przyszłym pokoleniom. Stosownie do zasad zrównoważonego rozwoju, a także mając na uwadze fakt, że amatorski połów ryb może prowadzić do bardzo selektywnej eksploatacji i niekiedy niekorzystnych zmian w eksploatowanych populacjach, w wielu przypadkach jest uzasadnione, a czasami wręcz nieodzowne,

prowadzenie odłowów profesjonalnych (względy środowiskowe, kulturowe, a także kolejny element prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej – wykorzystanie produkcyjnych możliwości wód).

Zważywszy, że za całokształt amatorskich połowów ryb, jak i połowy profesjonalne odpowiada jeden podmiot – uprawniony do rybactwa, a operaty rybackie opiniowane są przez autorytety naukowe, wydaje się, że zachowanie harmonijnej koegzystencji wędkarzy i rybaków jest możliwe i powinno być traktowane priorytetowo.

Omówiono możliwości jakie dla rozwoju rybactwa śródlądowego stwarza Europejski Fundusz Rybacki. Przedyskutowano również zagrożenia związane z wcześniej zasygnalizowanymi ograniczeniami względem wędkarstwa. Wskazano, że największe perspektywy finansowania wędkarstwa stwarza oś priorytetowa 4 PO RYBY 2007-2013 „Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa”, na którą przeznaczono ok. 313 mln euro (ponad 1,25 mld zł).

Odniesiono się do zmian wynikających z obowiązywania wprost oraz zaimplementowania do polskiego porządku prawnego przepisów:

- Rozporządzenia Rady (WE) nr 708/2007 z dnia 11 czerwca 2007 r. w sprawie wykorzystania w akwakulturze gatunków obcych i niewystępujących miejscowo (Dz.Urz. UE L 168 z 28.06.2007, str. 1),
- Rozporządzenia Rady (WE) nr 1100/2007 z dnia 18 września 2007 r. ustanawiającego środki służące odbudowie zasobów węgorza europejskiego (Dz.Urz. UE L 248 z 22.09.2007, str. 17).

Dokonano rozważań wpływu na rybactwo śródlądowe nowych projektowanych aktów prawnych UE, w szczególności:

- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady *ustanawiającego plan wieloletni dotyczący bałtyckich zasobów lososia oraz połowów eksploatujących te zasoby* (wniosek z dnia 12 sierpnia 2011 r. KOM(2011) 470 wersja ostateczna),
- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady *w sprawie wspólnej polityki rybołówstwa* (wniosek z dnia 13 lipca 2011 r. KOM(2011) 425 wersja ostateczna).